

València

TAFANERIES
Valencianes

Francesc J. Hernández
DEPARTAMENT DE SOCIOLOGIA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

«Totes i cadascuna de les relíquies són vertaderes, perfectes i indubitables», va a afirmar el papa valencià **Calixt III** en una butlla de 1457, sobre les donades per ell a la catedral valenciana. Però ara, cinc segles i mig després, moltes semblen frauds.

Segons la relació del canonge **J. Sanchis Sivera**, als armaris de la Seu de València es conservaven relíquies inversemblants, com ara palleta del pessebre de Betlem, mirra dels Reis Mags, una samarreteta i un bolquer del **Jesuset**, una capa de **Sant Josep** o un vel de **Maria**. També una pinta de la Mare de Déu amb pèls o llet dels seus pits, que bé mereixerien una anàlisi genètica. Com també un llenç amb sang de Jesús, que va donar la comtessa de l'Alcúdia el 1746.

Així mateix hi ha relíquies de **Sant Jordi**. D'aquest sant, que el papa **Pau VI** declarà «opcional», hi ha un fèmur, dues canyelles del braç, els ossos de tres dits i la pedra en la qual fou escapçat. També n'hi havia de **Santa Bàrbara**, que fou retirada del santoral per la seua dubtosa historicitat. Tanmateix, a la Seu valenciana conserven un os metatarsià i un altre més. I no cal oblidar una gran pedra d'un lloc on la santa havia fet manar aigua que es troba a l'església de Sant Joan de l'Hospital, baix del sepulcre de l'emperadriu **Constança de Hohenstaufen**, pedra que fou portada per ella des de terres turques. També es creu ara que les «onze mil verges» de Santa Úrsula, d'alguna de les qual també hi ha algun osset a la Seu, no existiren. Ja s'ho havia preguntat **Enrique Jardiel Poncela** en una novel·la.

Segons la relació del canonge, a la Seu hi havia un os, com una tibia, de l'apòstol **Sant Pere**, un altre os de l'evangelista **Sant Mateu** i un fragment de tars i una vèrtebra dorsal de **Sant Lluc**. D'aquest evangelista hi hauria també el braç i la mà dreta amb la qual hauria escrit el tercer Evangelí i els Fets dels Apòstols (cal dir que n'hi ha dos braços més de l'evangelista a la Basílica de Pàdua).

Tampoc tot allò atribuït al diaca màrtir **Sant Vicent d'Oscà** pot ser autèntic, per mera lògica. A la Capella de la Resurrecció hi ha el cèlebre braç esquerre momificat. Hom diu que un bisbe valencià, **Teudovild**, portà la relíquia a Bari cap al 1104 i que al 1794 era venerada a Venècia. Abans que el braç arribara a València el 1970, de Sant Vicent Màrtir ja tenien als armaris de la Catedral un tros de pell, un os llarg que sembla un cúbit, un altre os, probablement també d'un braç, i un osset embolicat. Los que sembla un cúbit procedeix de l'església d'Atri, a la regió italiana dels Abrucos, d'on fou tret el 1603 i lliurat al virrei de Nàpols, **Juan Alonso Pimentel de Herrera**, que abans havia estat virrei de València (vegeu la tafaneria del 9/4/2017). També a l'Església del Corpus Christi es conserva una altra relíquia atribuïda al diaca Vicent, que fou una donació feta el 1600 per **Juana de**

Relíquies. El canonge Sanchis Sivera descrigué les relíquies de la Catedral. Algunes, inversemblants com ara palleta del pessebre de Betlem, mirra dels Reis Mags, un bolquer del Jesuset, una capa de Sant Josep o un vel de Maria.

Els braços de Sant Vicent

► Hi ha relíquies dels braços de Sant Vicent Màrtir a Bèrgam, Burgos, Lisboa i València

► A la Capella de la Resurrecció de la Seu hi ha el cèlebre braç esquerre momificat

► **LES IMATGES.** 1 Relíquia de Vicent Màrtir a la Seu de València. 2 Capella de Vicent Màrtir a Bèrgam.

3 Gravat amb Sant Vicent Màrtir. 4 BIBLIOTECA VALENCIANA

4 Relíquia de Vicent Màrtir a la Seu de Lisboa. 5 LEVANTE-EMV

Velasco, duquesa de Gandia, al Patriarca **Joan de Ribera**. Deixant de banda la qüestió teològica de per què hi ha en un cas momificació (índex de santedat) i en altres no, la mera descripció cronològica porta a concloure que totes les relíquies no poden ser autèntiques.

El diaca Vicent patí martiri a València cap a l'any 304, per ordre del prefecte romà **Publi Dacià**. La descripció més antiga del martiri la tenim al poemari «Peristephanon», redactat per **Aureli Climent Prudenci**, quasi un segle després dels fets. Aquesta obra arreplega catorze llargs poemes, el quint dels quals, amb 288 versos alexandrins i 2.000 paraules justes, està dedicat a Sant Vicent Màrtir. Prudenci conta que al diaca d'Oscà li desconjuntaren els ossos, li esgarraren l'esquena i l'estriparen, li reobriren les ferides i el posaren en un llot de foc amb ferros roents. Sense dubte, aquesta sèrie de turments excità la imaginació d'altres apologetes. En un dels seus ser-

mons, el dominicà **Sant Vicent Ferrer**, seguint el seu estil didactista, afegia fins i tot onomatopeies al turment del foc: «Aprés prengueren unes forques de ferre e ab aquelles giraven-lo, ara a la hun costat, adés a l'altre, e axí com lo giraven chillave la carn "chii" "chii" e rajave lo greix, axí com la pell se trenquave». Després dels turments, segons Prudenci, el diaca Vicent fou deixat a una presó horrible i, posteriorment, el crucificaren de cara a la creu, li clavaren petxines a l'esquena i el llançaren novament al foc. A continuació deixaren les restes a un canyar, però els llops i els corbs les respectaren. Aleshores, Dacià ordenà que les posaren en un sac amb una pedra pesada com una roda de molí i les llançaren a la mar. Però les aigües retornaren el sac a la platja fins que mans piadoses guarden els beats «ossos», junt a una «ara baixa». A la fi del segle XIX, **J. Martínez Aloy** proposà, en polèmica amb **Francisco**

Danvila, que aquesta «ara baixa» era un sepulcre que es trobava al Museu de Belles Arts. La hipòtesi que un braç es momificà pels unguents que li aplicaren al màrtir no és versemblant, tot comptant que, segons el poemari de Prudenci, el diaca passà per ferros roents i després fou abocat al foc, i que es refereix a les restes com «ossos».

Sobre el destí posterior de les restes del màrtir tenim quatre relats diferents, el que vol dir que vertader només pot ser-ne un o cap. El primer relat es basa en una crònica de l'historiador andalusí **Ahmad ibn Muhammad al-Razi** (887-955), segons el qual l'any 760, fugint d'**Abd-ar-Rahman I**, un grup de valencians s'havien traslladat amb el cos del màrtir al sud de Portugal, on establiren una comunitat. Al segle XII, malgrat que la comunitat havia desaparegut, el rei **Alfons I** de Portugal tro-

bà les restes del diaca màrtir, que haurien estat trasladades a Lisboa. Després foren oblidades i el 1614 foren «retrobades». Al'actual Seu Metropolitana Patriarcal de la capital portuguesa hi ha un cofre amb una mà i un altre amb ossos. La segona hipòtesi és que les relíquies foren trasladades l'any 855 a l'abadia benedictina de Castres pel monjo **Audald**, segons deixà escrit **Aimoni**, un altre membre d'aquell cenobi. La hipòtesi tercera és que les restes foren trasladades a Càpua, prop de Nàpols, l'any 970. A més, n'hi hauria una quarta hipòtesi. Al «Duomo» de Bèrgam, a la part alta de la ciutat, diuen conservar la relíquia del cap del sant i un os més. El sant hi comparteix una capella amb la memòria de Joan XXIII. Hi ha moltes representacions antigues del sant per aquella part de la Llombardia.

A principis del segle XX, **Roc Chabás**, arxiver de la Catedral de València, no trobava versemblants aquests trasllats. Del relat d'Aimoni va dir que incloïa circumstàncies «extravagants i impos-

sibles». Tampoc no acceptava el trasllat a la regió de Nàpols, malgrat la donació esmentada adés del virrei. De Bèrgam, no en parlà. El canonge Chabás formulà una cinquena hipòtesi: els ossos s'amagaren a València i desaparegueren amb el temps. Sembla raonable, perquè el 14 de maig de 1394, els Jurats de València li van escriure al papa **Clement VII**, demanant-li alguna relíquia de Sant Vicent de les que es conservarien a Castres, on és «extravagant» que estiguessen. Aleshores, no n'hi havia cap a la Catedral de València. Cal afegir que el 1524, l'arquebisbe **Juan Rodríguez de Fonseca** va fer donació a la Catedral de Burgos d'un braç de Sant Vicent Màrtir encastat en plata i guarnit de pedres fines (**Florez**, «España Sagrada», XXVI, 427-8). A hores d'ara es troba al seu museu catedralici. Massa braços per a Sant Vicent.